Geachte leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

De Staat van het Onderwijs laat opnieuw zien dat het welzijn van scholieren onder druk staat. Voor specifieke groepen speelt fysieke én mentale veiligheid daarbij een grote rol. Tegen deze achtergrond maakt het LAKS zich zorgen over de voorgenomen overgang naar inclusief onderwijs in 2035. Inclusief onderwijs beoogt onderwijs van goede kwaliteit voor álle leerlingen, waarin rekening wordt gehouden met verschillen, omdat de school zicht aanpast aan de leerling, in plaats van andersom. Tegelijkertijd staat het huidige onderwijsstelsel al onder grote druk. De vraag is daarom hoe haalbaar inclusief onderwijs is zonder dat de randvoorwaarden op orde zijn.

Naast de gezamenlijke brief van ouder- en leerlingenorganisaties delen wij hieronder onze observaties, gebaseerd op schoolbezoeken en gesprekken met leerlingen. Wij doen dit aan de hand van drie thema's: pesten, ondersteuning en omgaan met diversiteit.

Omgaan met diversiteit en sociale veiligheid

Leerlingen in het gespecialiseerd onderwijs geven aan zich over het algemeen veiliger te voelen dan in het regulier onderwijs. Diversiteit is daar vaker de norm, wat bijdraagt aan acceptatie en minder pestgedrag. Ook reageren docenten doorgaans sneller en adequater wanneer er toch sprake is van pesten. Wij maken ons zorgen over hoe leerlingen met ondersteuningsbehoeften zich staande moeten houden in het regulier onderwijs, waar pesten al een hardnekkig probleem is en sociale veiligheid nog altijd tekortschiet.

In het regulier onderwijs wordt bij gedrag dat afwijkt van de norm vaker gestraft of wordt een leerling uit de klas gestuurd, terwijl in het gespecialiseerd onderwijs wordt gekeken naar wat een leerling op dat moment nodig heeft. Dit verschil in benadering is bepalend voor het gevoel van veiligheid en acceptatie. Wanneer klassen door de overgang naar inclusief onderwijs (verder) groeien en het aantal leerlingen met uiteenlopende ondersteuningsbehoeften toeneemt, groeit ook de behoefte aan tijd, deskundigheid en maatwerk. Zonder een evenredige versterking van ondersteuning dreigt juist minder ruimte voor begeleiding en meer uitsluiting van de meest kwetsbare leerlingen.

Leerlingen geven aan dat zij soms worden gevraagd hun beperking of ondersteuningsbehoefte toe te lichten in de klas. Dit kan bijdragen aan begrip en het wegnemen van vooroordelen, maar het legt ook een grote verantwoordelijkheid bij de leerling zelf en kan confronterend of belastend zijn. Het herinnert leerlingen eraan dat zij afwijken van de norm en kan gevoelens van ongemak of stigmatisering versterken. Dergelijke momenten mogen daarom nooit vanzelfsprekend of verplicht zijn, maar moeten altijd vrijwillig en optioneel blijven, met oog voor de sociale veiligheid van de leerling.

Landelijk Aktie Komitee Scholieren
Drieharingstraat 6
3511 BJ Utrecht
T 030-7900 910
E info@laks.nl
kvk 40534946

Ondersteuning en toegankelijkheid

Ondersteuning vraagt om maatwerk. Elke leerling heeft andere behoeften en een standaardaanpak is onvoldoende. In het gespecialiseerd onderwijs is maatwerk de norm. Er is vaker ruimte voor rust (zoals stilteruimtes), kleinere klassen en persoonlijke begeleiding. In het regulier onderwijs ontbreekt hiervoor vaak de tijd en ruimte. Docenten en zorgcoördinatoren maken dan het verschil, maar krijgen hier niet altijd de faciliteiten en taakuren voor.

Daarnaast is toegankelijkheid niet vanzelfsprekend. Voor sommige leerlingen begint de uitsluiting al bij de deur: gebouwen zijn fysiek ontoegankelijk, liften ontbreken, werken niet goed en bevinden zich op ontoegankelijke plekken en voorzieningen zoals kluisjes zijn niet bereikbaar. Dit beperkt niet alleen de bewegingsvrijheid, maar vergroot ook het gevoel ‘anders’ te zijn. Inclusief onderwijs vraagt om scholen waarin iedereen zich zelfstandig en veilig kan verplaatsen.

Ook verschillen scholen sterk in het ondersteuningsaanbod. Leerlingen worden soms geweigerd of vroegtijdig verwezen naar het voortgezet speciaal onderwijs, terwijl regulier onderwijs met passende ondersteuning mogelijk zou zijn. Heldere, eenduidige informatie en een zorgvuldig intakegesprek zijn daarom essentieel.

Conclusie

Inclusief onderwijs is een ingrijpende verandering die alleen verantwoord is als randvoorwaarden op orde zijn. Zolang het reguliere onderwijs onvoldoende veilig, toegankelijk en ondersteunend is ingericht, dreigt inclusief onderwijs juist met negatieve gevolgen voor leerlingen die extra bescherming nodig hebben. Het LAKS pleit er daarom voor om het reguliere onderwijs juist moet leren én aanpassen naar het speciaal onderwijs. Zonder structurele investeringen in mentale veiligheid, maatwerk en structurele ondersteuning is het risico groot dat inclusie leidt tot meer uitval en uitsluiting. Dat mogen we niet accepteren.

Met vriendelijke groet, namens het LAKS-bestuur,

Thijmen Widlak

Voorzitter LAKS

Landelijk Aktie Komitee Scholieren
Drieharingstraat 6
3511 BJ Utrecht
T 030-7900 910
E info@laks.nl
kvk 40534946